

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَى وَالصَّابِئِينَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (62) وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَادْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (63) ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ (64) وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ (65) فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ (66) وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً قَالُوا أَتَتَّخِذُنَا هُزُوعًا قَالَ أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ

أَكُونُ مِنَ الْجَاهِلِينَ (67) قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ
 لَنَا مَا هِيَ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا فَارِضٌ وَلَا
 بَكْرٌ عَوَانٌ بَيْنَ ذَلِكَ فَافْعَلُوا مَا تُؤْمَرُونَ (68) قَالُوا
 ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَوْثُهَا قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا
 بَقَرَةٌ صَفَرَاءُ فَاقِعٌ لَوْنُهَا تَسُرُّ النََّاظِرِينَ (69) قَالُوا
 ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ إِنَّ الْبَقَرَ تَشَابَهَ عَلَيْنَا
 وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ لَمُهْتَدُونَ (70) قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا
 بَقَرَةٌ لَا ذَلُولٌ تُثِيرُ الْأَرْضَ وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ
 مُسَلَّمَةٌ لَا شِيَةَ فِيهَا قَالُوا الْآنَ جِئْتَ بِالْحَقِّ
 فَذَبَحُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ (71)

Those who believe (in the Quran), and those who follow the
 Jewish (scriptures), and the Christians and the Sabians,— any who
 believe in Allah and the last day, and work righteousness, shall
 have their reward with their Lord; on them shall be no fear, nor

~~~~~

shall they grieve. And remember We took your covenant and We raised above you the mount (Sinai) (saying): "Hold firmly to what We have given you and bring (ever) to remembrance what is therein: Perchance ye may fear Allah." But ye turned back thereafter: had it not been for the grace and mercy of Allah to you, ye had surely been among the lost. And well ye knew those amongst you who transgressed in the matter of the Sabbath: We said to them: "Be ye apes, despised and rejected." So We made it an example to their own time and to their posterity, and a lesson to those who fear Allah. And remember Moses said to his people: "Allah commands that ye sacrifice a heifer." They said: "Makest thou a laughing-stock of us?" He said: "Allah save me from being an ignorant (fool)!" They said: "Beseech on our behalf thy Lord to make plain to us what (heifer) it is!" He said; "He says: the heifer should be neither too old nor too young, but of middling age: now do what ye are commanded!" They said: "Beseech on our behalf thy Lord to make plain to us her colour." He said: "He says: a fawn-coloured heifer, pure and rich in tone, the admiration of beholders!" They said: "Beseech on our behalf thy Lord to make plain to us what she is: to us are all heifers alike: we wish indeed for guidance, if Allah wills." He said: "He says: A heifer not trained to till the soil or water the fields; sound and without blemish." They said: "Now hast thou brought the truth." Then they offered her in sacrifice, and they scarcely did it.

یقین جانو کہ نبی عربی کو ماننے والے ہوں یا یہودی، عیسائی ہوں یا صابی، جو

بھی اللہ اور روز آخر پر ایمان لائے گا اور نیک عمل کرے گا، اس کے اجر اس

کے رب کے پاس ہے اور اس کے لئے کسی خوف اور رنج کا موقع نہیں ہے۔

یاد کرو وہ وقت، جب ہم ہے طور کو تم پر اٹھا کر تم سے پختہ عہد لیا تھا اور کہا تھا کہ: جو کتاب ہم تمہیں دے رہے ہیں اسے مضبوطی کے ساتھ تھامنا اور جو احکام وہ ہدایات اس میں درج ہیں انہیں یاد رکھنا۔ اسی ذریعے سے توقع کی جا سکتی ہے کہ تم تقویٰ کی روش پر چل سکو گے۔ "مگر اس کے بعد تم اپنے عہد سے پھر گئے۔ اس پر بھی اللہ کے فضل اور اس کی رحمت نے تمہارا ساتھ نہ چھوڑا، ورنہ تم کبھی کے تباہ ہو چکے ہوتے۔ پھر تمہیں اپنی قوم کے ان لوگوں کا قصہ تو معلوم ہی ہے جنہوں نے سبت کا قانون توڑا تھا۔ ہم نے انہیں کہہ دیا کہ بندر بن جاؤ اور اس حال میں رہو کہ ہر طرف سے تم پر دھتکار پھٹکار پڑے۔ اس طرح ہم نے ان کے انجام کو اس زمانے کے لوگوں اور بعد کی آنے والی نسلوں کے لئے عبرت اور ڈرنے والوں کے لئے نصیحت بنا کر چھوڑا۔ پھر وہ واقعہ یاد کرو، جب موسیٰ نے اپنی قوم سے کہا کہ اللہ تمہیں ایک گائے ذبح کرنے کا حکم دیتا ہے۔ کہنے لگے کیا تم ہم سے مذاق کرتے ہو؟ موسیٰ نے کہا میں اس سے خدا کی پناہ مانگتا ہوں کہ جاہلوں کی سی

~~~~~

अमल करेगा, उसका अज़्र उसके रब के पास है और उसके लिए किसी खौफ़ व रंज का मौक़ा नहीं है | याद करो वह वक़्त, जब हमने तूर को तुमपर उठाकर तुमसे पुख़्ता अहद लिया था और कहा था कि “जो किताब हम तुम्हें दे रहे हैं उसे मजबूती के साथ थामना और जो अहक़ाम व हिदायत इसमें दर्ज हैं उन्हें याद रखना | इसी ज़रीए से तवक्को की जा सकती है कि तुम तक़वा की रविश पर चल सकोगे |” मगर इसके बाद तुम अपने अहद से फिर गए | इसपर भी अल्लाह के फज़ल और उसकी रहमत ने तुम्हारा साथ न छोड़ा, वरना तुम कभी के तबाह हो चुके होते | फिर तुम्हें अपनी कौम के उन लोगों का किस्सा तो मालूम ही है जिन्होंने ‘सब्त’ का क़ानून तोड़ा था | हमने उन्हें कह दिया कि बन्दर बन जाओ और इस हाल में रहो कि हर तरफ़ से तुमपर-धुतकार-फिटकार पड़े | इस तरह हमने उनके अंजाम को उस ज़माने के लोगों और बाद की आनेवाली नस्लों के लिए इबरत और डरनेवालों के लिए नसीहत बनाकर छोड़ा | फिर वह वकिआ याद करो, जब मूसा ने अपनी कौम से कहा कि अल्लाह तुम्हें एक गाय ज़बह करने का हुक्म देता है | कहने लगे, “क्या तुम हमसे मज़ाक करते हो?” मूसा ने कहा, “मैं इससे ख़ुदा की पनाह माँगता हूँ कि जाहिलों कि-सी बातें करूँ |” बोले, “अच्छा, अपने रब से दरखास्त करो कि वह हमें इस गाय की कुछ तफ़सील बताए |” मूसा ने कहा, “अल्लाह का इरशाद है कि वह ऐसी गाय होनी चाहिए जो न बूढ़ी हो न बछिया, बल्कि औसत उम्र की हो | लिहाज़ा जो हुक्म दिया जाता है उसकी तालीम करो |” फिर कहने लगे, “अपने रब से यह और पूछ लो कि उसका रंग कैसा हो”? मूसा ने कहा, “वह फ़रमाता है कि ज़र्द रंग की

~~~~~

गाय होनी चाहिए जिसका रंग ऐसा शोख हो कि देखनेवाले का जी खुश हो जाए ।” फिर बोले, “अपने रब से साफ़-साफ़ पूछकर बताओ कि कैसी गाय मतलूब है, हमें इसके तअय्युन में इश्तिबाह हो गया है । अल्लाह ने चाहा तो हम उसका पता पा लेंगे ।” मूसा ने ज़वाब दिया, “अल्लाह कहता है कि वह ऐसी गाय है जिससे खिदमत नहीं ली जाती, न ज़मीन जोतती है, न पानी खींचती है, सही-सालिम और बेदाग है ।” इसपर वे पुकार उठे कि हाँ, अब तुमने ठीक पता बताया है । फिर उन्होंने उसे ज़बह किया, वरना वे ऐसा करते मालूम न होते थे ।